

PETŐFI FÉLIG SEM SZERB

PÁRATLAN OLDAL - XLVII. évfolyam 13. szám, 2003. március 28.

Érdeklődéssel és egyetértéssel olvastam Mécs Imre fejtegetéseit a közös magyar és szlovák történelemről, örökhagyóink megbecsüléséről (Bátor, tiszta hang Szlovákiából, Népszabadság, márc. 10.). Pavol Hru[^]lovskýnak, a szlovák parlament elnökének bölcs szavait idézte a magyar-szlovák együttélésről. Történelmünk 900 éven át közös volt. Királyaink, költőink is közösek voltak: a példaként felsorolt nevek Illyés Gyula szonettjére, A faj védőire emlékeztetnek:

Ady dúlt örményarca, Babits és Zrínyi horvát / koponyája, Petőfi szlovákos fekete / s Péterfy és Tömörkény németes kék szeme, / s a bulyba-tárász Móricz s a Cyrano nagy orrát // hordó Vitéz Mihály (s Mátyás király) s a hajdu / vagyis - hajjaj! - balkáni Arany János, Veres / Péter s a Don Quijote Krúdy, a lengyeles

Lőrinc, a mongol Áron s Gyuri, a hindu ajkú; // s a janicsár Szabó Opál, a szép-finn Kosztolányi / (a szép-olasz Széchenyi és a szép-kurd királyfi: / nagy Rákóczi Ferenc!) s a fél-kún, fél-román // Attila (meg Erdélyi) s én, a fél-besenyő -

Belül épp ettől oly más s pompás a gyuromány, / mit kelt örök kovászod, páratlan Tekenő!

Ezt is tudatosítanunk kellene magyarokban, szlovákokban, szerbekben, románokban s minden köröttünk élő népben: közös történelmünknek páratlan tekenőjében az egymáshoz hasonulás kovászából kelesztett gyuromány: a mai népek és nemzetek egymásból gazdagodtak, egymásnak teremtettek történelmi, irodalmi, művészeti értékeket.

Eszembe jut Juhász Gyula, a költő és a tanár, aki "két keserű évet" tanított a most ismét határváros Szokolcán (Skalica), és olyan kiváló szlovák művészek emlegették emberségét, mint tanítványa, a neves operaénekes, Ján Blaho. S még nekem is alkalmam volt 1972-ben találkoznom hajdani tanítványaival, a Ján Mrva nyugalmazott nyitrai rendőrkapitánnyal, Stefán Leskovský nyugalmazott technikai igazgatóval. S ők nemcsak a költő emberi értékeiről beszéltek elismeréssel, hanem mindketten akcentus nélküli magyar nyelven tettek biznyságot a magyar kultúra, főként a magyar irodalom rájuk, egész életükre tett hatásáról. Sajnos, eddigi kezdeményezéseim, hogy a szegedi költő nevét, emlékét, szakolcai lakóházán, a hajdani Béka, ma Gorkij utca 19. sz. házon márványtábla örökítse meg, ismertesse a helybeliekkel, vonzza oda mint zárandókhelyre a magyar költészet barátait, meddők maradtak.

Mind Illyés, mind Mécs fölemlgette a legszemléltetőbb példát, Petőfiét, vitathatatlanul máig legnagyobb költőnkét. "Ha nem születtem volna is magyarnak / e néphez állanék ezennel én" - hirdette ő, akiről mindannyian tudjuk, hogy nem magyarnak született. (Élet vagy halál! 1849.) Itt azonban megbicsaklik Mécs Imre fogalmazása. Időről időre visszatér a makacs tévedés, melyet alighanem a Petrovics név sugall, Petőfi "félíg szerb" származásáról.

Többször szót emeltem már ez ellen, most sem szabad tévedésben hagynunk a tájékozatlan olvasót. Petőfinek semmi köze sem volt a szerbséghez. Petőfi mindkét ágon szlovák származású. A szakirodalomban utoljára Kiss József (1923-1992) könyvében (Petőfi-adattár, 3. k. 1992.) található Petőfinek a legtüzesebb és legpontosabb családfája. Jakus Lajos kutatásai nyomán 1685-ig tudunk visszatekinteni a költő őseire. A Nyitra megyei Vagyóc (Vadovce) a legrégebb hely, ahová a család apai ágának, a Petrovicsoknak eredete visszamutat. Az anyai ág pedig a Túróc megyei Necpál (Necpaly) községbe. Mind a két ág evangélikus, s ez is a szlovák (tót) származás bizonyítéka. Ha szerb lett volna bármelyik is, ortodox, görögkeleti lett volna.

A költő apja, "a jó öreg kocsmáros", Petrovics István (Kartal, 1791. aug. 15. - Pest, 1849. márc. 21.) 1816 elején ismerkedett meg Maglódon Hru[^]z Máriaival (Necpál, 1791. aug. 26. - Pest, 1849. máj. 17.), Martiny

Mihály evangélikus lelkész két éve szolgáló cselédjével. Aszódon, a menyasszony apjának lakóhelyén kötöttek házasságot 1818. szeptember 15-én. Petrovics István ekkor már Szabadszálláson székárendás, mészárszékbérlő, s odavitte ifjú feleségét. Innen már ismeretes a Petőfi család vándorlása a Kiskunságban és környékén...

1822/23 fordulóján született Sándor, 1825-ben István öccse. Ők már mindketten magyarnak születtek. A reformkor csodálatos nemzeti légkörében a magyarság magához hasonító ereje oly nagy volt, hogy egyetlen nemzedék elegendőnek bizonyult a nemzeti öntudat aggálytalan cseréjére. Senkinek, a szlovákoknak sincs okuk, hogy megróják érte a Petrovicsokat. A történelmi helyzet, az eseményekből és a magyar kultúrából, főként a költészetből kisugárzó centripetális erő hozta létre a megismételhetetlen vonzást, amely legnagyobb költőnket magyarrá tette.

Ady fogalmazta meg ezt a folyamatot páratlan tömörségű költői szavakkal:

Kit magyarrá tett értelem, / Parancs, sors, szándék, alkalom.

(A tavalyi cselédekhez, 1909)

Minden szó bővebb kifejtést érdemelne: értelem, parancs, sors, szándék, alkalom.

Péter László